

การศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

THE STUDY OF THE EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATION PROBLEMS
ACCORDING TO THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY OF SCHOOLS
UNDER THE SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE PHETCHABUN

พิชชาภา ชื่นสี¹, ปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์², สายทิพย์ ยะฟู³

Phitchapha Chuensi¹, Paponasan Potipitak², Saythit Yafu³

Corresponding Author E-mail: Phitchapha.c@nsru.ac.th

Received: March 30, 2023; Revised: May 17, 2023; Accepted: June 23, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 17 คน และข้าราชการครู จำนวน 280 คน รวม 297 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบรายคู่ตามวิธีของเซฟเฟ่ ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และระดับที่มีปัญหาต่ำที่สุดคือ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง 2) การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้บริหารและข้าราชการครูที่มีตำแหน่งระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University.

^{2,3} อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

^{2,3} Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this study were to study and compare the levels of school administration problems according to the sufficiency economy philosophy of schools. The sample group used in this study was 297 people; 17 school administrators and 280 teachers by simple random sampling. The instrument was a questionnaire five points rating scale. The reliability was 0.96. Data were analyzed using the mean, standard deviation, t-tests, and F-test. The study findings were as follows: 1) The level of school administration problems sufficient economy according to the Philosophy. Overall, the school district was moderate and considering each aspect was found that curriculum and learning activities was at high. Secondly, the management aspect of the school was moderate and the lowest mean was the personnel development of the school was at moderate. 2) Comparison of school management problems according to the sufficiency economy philosophy of schools classified by personal data found that the school administrators and teacher civil servants with different job titles, educational levels, and work experience in different positions had opinions on the problems of school administration according to the philosophy of sufficiency economy of schools, the overall difference was statistically significant at the .05 level.

Keywords : schools administration, Sufficiency Economy Philosophy, The Secondary Education Service Area Office

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570)อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้นสังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดนการพัฒนา เทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้นและการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 จะมุ่งบรรลุเป้าหมายการดำเนินงานและเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีโดยมีหลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งส่วนหนึ่งคือยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 เพื่อให้เกิดบูรณาการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผลมีความพอประมาณ มีระบบภูมิคุ้มกัน และการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดีซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ให้สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพสร้างโอกาสและมีที่ยืนให้กับทุกคน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2559: 1-4)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานให้แก่ประชาชนไทยเป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับชาติ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางเป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นความสมดุลความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความสำนึกในคุณธรรม การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอที่จะต่อต้านและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จากกระแสโลกาภิวัตน์ (วรเดช จันทรศร. 2551: 1) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเปรียบเสมือนแสงเทียนที่ส่องสว่างให้เห็นหนทางที่จะก้าวเดินต่อไปของแต่ละบุคคล ชุมชน และของประเทศชาติ โดยรวมเป็นแนวทางที่เน้นการเจริญเติบโตที่ค่อย ๆ เกิดขึ้นตามศักยภาพ ที่มีอยู่จริงอย่างมีเหตุผลเป็นขั้นเป็นตอนด้วยความมั่นคงและเตรียมพร้อมด้วยความไม่ประมาทในการรับมือกับวิกฤตต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดกรอบทิศทางแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) โดยกำหนดวิสัยทัศน์ของกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา คือ “สร้างระบบการศึกษาที่รองรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาและชีวิตและความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นกลไกหลักของการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยและการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2559: 13) โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กำหนดว่าในการพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้ รักชาติ ศาสน์กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยและมีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 7)

ตามนโยบายดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาในระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ มีความตระหนักในนโยบายและต้องบริหารจัดการการศึกษาที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ทบทวน ปรับปรุง พัฒนาโครงสร้าง และกระบวนการบริหารจัดการให้สอดคล้องหรือรองรับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม และการปรับปรุงเพิ่มเติมการจัดทำกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษา อย่างไรก็ตามจากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า ยังมีปัญหาอยู่มากในทางปฏิบัติ ไม่มีแนวทางในการบริหารจัดการที่เป็นระบบและต่อเนื่องและที่สำคัญคือการดำเนินการบริหารสถานศึกษาอย่างไม่ค่อยครอบคลุมกรอบงานในด้านต่าง ๆ ที่ชัดเจน ส่งผลให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ผ่านการประเมินเบื้องต้น เป็นสถานศึกษาพอเพียงทั้งหมด 39 โรงเรียน

แต่ไม่เกิดการพัฒนายอดในการเป็นสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ หรือศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันมีสถานศึกษาที่พัฒนายอดผ่านการประเมินได้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง 4 โรงเรียนเท่านั้น ได้แก่ โรงเรียนวังพิรุณพิทยาคม โรงเรียนเมืองรัตวิทยาคม โรงเรียนโรงเรียนนาเฉลียงพิทยาคม และโรงเรียนหนองไผ่ โดยอีก 35 โรงเรียนยังคงเป็นสถานศึกษาพอเพียงที่ขาดการพัฒนาเพื่อให้ผ่านการประเมินได้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพียง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์. 2564)

จากสภาพปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาที่ยังขาดแนวทางในการบริหารจัดการที่เป็นระบบและต่อเนื่อง รวมถึงการบริหารสถานศึกษายังไม่ครอบคลุมรอบงานในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จที่ชัดเจน ส่งผลให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ผ่านการประเมินเบื้องต้นเป็นสถานศึกษาพอเพียง แต่ไม่เกิดการพัฒนายอดในการเป็นสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ หรือศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ที่มีปัญหาการบริหารสถานศึกษาในแต่ละด้านอยู่ในระดับใด เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การบริหารและจัดการทางการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือการกระตุ้นส่งเสริม สนับสนุน ติดตาม กำกับ ตรวจสอบวัดผล การทำการขับเคลื่อนแนวความคิดของรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงในสถาบันการศึกษา ในการดำเนินงานเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถาบันการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จด้วยประสิทธิภาพ ซึ่งสำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครือข่ายการขับเคลื่อนสู่สถาบันการศึกษา 5 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2554) ประกอบไปด้วย 1) ด้านการบริหารและจัดการ 2) ด้านเนื้อหาหลักสูตรและการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และ 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง การกำหนดนโยบายและบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน มีการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ มีการติดตามผลการดำเนินการ และนำผลการติดตามนั้นมาพัฒนาขยาย แผนงานหรือโครงการในฝ่ายงานต่าง ๆ ทั้งงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป

2. ด้านหลักสูตรและการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายมีการนำ

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาวิเคราะห์ บูรณาการและประยุกต์ใช้ความรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ รวมถึงการจัดหาสื่อ และแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งภายในและนอกสถานศึกษา

3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่หลากหลาย ทั้งระบบช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมลูกเสือเนตรนารียุวกาชาด การจัดตั้งชุมนุมหรือชมรม มีกิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา หมายถึง การจัดทำแผนงานหรือโครงการในการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยการจัดประชุม อบรม สัมมนา หรือทัศนศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งมีการสนับสนุนให้บุคลากรค้นหาความรู้เกี่ยวกับแนวความคิดของรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอและมีจัดกิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงชีพและการปฏิบัติกิจกรรมหน้าที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากร

5. ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ หมายถึง ผลการบริหารจัดการของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นผลลัพธ์ขององค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2554)

การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่สถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักในการจัดแนวทางสำหรับการศึกษาของชาติ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย และสอดคล้องกับหลักของการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงทำการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามรายละเอียด ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2554)

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมพัฒนาแนวทางการจัดแนวทางสำหรับการศึกษาตามแนวความคิดของรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง

2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมพัฒนาบุคลากร

3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 การขยายผลและพัฒนาเครือข่าย

4. ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเปิดเผยประชาสัมพันธ์

5. ยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมพัฒนาขั้นตอนติดตามและวัดผลแนวทางการขับเคลื่อนในการติดตามและวัดผลเพื่อทราบการดำเนินงานด้านการจัดการดูแลเรื่องการเรียนรู้และการสอน การบริหารและจัดการ และการส่งเสริมพัฒนาเครือข่าย

ณัฐพร เอี่ยมหุ่ยน (2561: 23) กล่าวว่า การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา มีแนวทางการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1. การบริหารและจัดการศึกษา สถานศึกษามีขั้นตอนบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา ที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดแนวทางสำหรับการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. การส่งเสริมพัฒนาเนื้อหาหลักสูตรสถานศึกษาควรมีการส่งเสริมพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตร

3. การจัดการเรียนการสอนสถานศึกษาควรจัดการดูแลเรื่องการเรียนรู้และการสอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรให้สอดคล้องกันกับวิถีชีวิตของผู้เรียน เน้นขั้นตอนคิดวิเคราะห์ เน้นการปฏิบัติจริงเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่การประพฤติตัวเองที่เหมาะสมในวิถีชีวิตประจำวัน

4. การจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมพัฒนาส่งเสริมนักเรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตัวเองตามความสามารถ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ ทั้งกายภาพ สมานธิ อารมณ์ และกลุ่มชุมชน สร้างเสริมให้เป็นผู้มีศีลธรรมจริยธรรม มีแบบแผนระเบียบ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อกลุ่มชุมชน สามารถจัดการตัวเองได้และอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ อย่างเป็นสุข

5. การติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สถานศึกษาควรจัดให้มีการติดตาม และวัดผลการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนคุณภาพของผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมค่านิยม ที่กำหนดขึ้น โดยพิจารณาจากสภาพของสังคม และการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันปลูกฝังคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2559: 8) กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดกลยุทธ์การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในทุกระดับ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษา และนักเรียน นักศึกษามีความรู้และเข้าใจที่ถูกต้อง สามารถนำแนวความคิดและหลักปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาส่งเสริมนักเรียน และการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันตลอดจนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงชีพอย่างเพียงพอและนำไปสู่การส่งเสริมพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุปได้ว่า การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เป็นการขับเคลื่อนเพื่อก่อให้เกิดการที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนนักเรียนมีความรู้และเข้าใจที่ถูกต้อง สามารถนำแนวความคิดและหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเปลี่ยนแปลงในการบริหารและจัดการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาส่งเสริมนักเรียน และการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันตลอดจนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงชีพอย่างเพียงพอและนำไปสู่การส่งเสริมพัฒนาที่ยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาและข้าราชการครู ของโรงเรียนที่เป็นสถานศึกษาพอเพียงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำนวน 35 โรงเรียน โดยแยกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา จำนวน 73 คน ข้าราชการครู จำนวน 1,203 รวมเป็น 1,276 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง 297 คน โดยใช้วิธีเทียบสัดส่วน ได้ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา จำนวน 17 คน และข้าราชการครู จำนวน 280 คน ของโรงเรียนที่เป็นสถานศึกษาพอเพียงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการ (Checklist) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ Likert (สายทิตย ะฟู, 2560: 126-128) มีข้อคำถามจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้าน

หลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

3. การสร้างและตรวจคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับขอบข่ายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถาม และเทคนิคการตั้งข้อคำถามแบบสอบถามจากเอกสารที่เกี่ยวข้องมากำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถามและให้ครอบคลุมตัวแปรตามกรอบความคิด นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ข้อเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ของคำถามแต่ละข้อตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปมาใช้ โดยมีค่า IOC เท่ากับ 0.96

3.2 แบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ฉบับ ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa - coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อขอรับความเห็นชอบและนำแบบสอบถามไปปรับปรุงและเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้ศึกษาขอหนังสือส่งจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้ศึกษาเข้าพบผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บแบบสอบถามจาก ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาและข้าราชการครู ระหว่างวันที่ 11 – 21 พฤศจิกายน 2565

4.3 ผู้ศึกษารับแบบสอบถามด้วยตัวเองและทางไปรษณีย์โดยกลับมาครบทั้ง 297 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

5.1 การศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย หาค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน นำมาวิเคราะห์สถิติ โดยใช้ การทดสอบค่าที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพแบ่งเป็น 2 กลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ด้วยสถิติ (F - test) สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะนำมาทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีการของ Scheffe

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาและข้าราชการครู ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งในการทำงานเป็นครู จำนวน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 94.28 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 60.61 และประสบการณ์ในตำแหน่ง

ปัจจุบันมากกว่า 10 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 41.75 ตามลำดับ มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ โดยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = 0.46) เมื่อจำแนกพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า ด้านหลักสูตรและการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ด้านการบริหารและจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.50) ด้านการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$, S.D. = 0.56) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$, S.D. = 0.50) และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.55$, S.D. = 0.61) แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม 5 ด้าน

ที่	ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	\bar{X}	S.D.	ระดับของปัญหา
1	ด้านการบริหารและจัดการสถานศึกษา	3.33	0.50	ปานกลาง
2	ด้านหลักสูตรและการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้	3.66	0.50	มาก
3	ด้านการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	3.07	0.56	ปานกลาง
4	ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	2.55	0.61	ปานกลาง
5	ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ	2.82	0.50	ปานกลาง
	โดยภาพรวม	3.09	0.46	ปานกลาง

โดยพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน ผลปรากฏ ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ การบริหารจัดการอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีปัญหาต่ำที่สุด คือ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษา และบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปีอยู่ในระดับน้อย

2. ด้านหลักสูตรและการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การวัดผลและประเมินผลการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีปัญหาต่ำที่สุด คือ การจัดทำแผนจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับปานกลาง

3. ด้านการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกพิจารณาตามรายข้อพบว่า ข้อที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ การจัดการกิจกรรมการแนะแนวให้กับผู้เรียนให้รู้จักการวางแผนชีวิตของตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถแก้ปัญหาไปพัฒนาตัวเอง ได้อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีปัญหาต่ำที่สุด คือ การติดตามผลการจัดการกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำผลที่ได้มาพัฒนาอยู่ในระดับน้อย

4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ การขยายผลนำไปเผยแพร่การดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ การจัดประชุมเพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนสร้างความรู้ความเข้าใจให้ตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับบุคลากรของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่มีปัญหาระดับต่ำที่สุด คือ การใช้ฐานข้อมูลบุคลากรมาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนสร้างความรู้ความเข้าใจให้ตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับบุคลากรของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

5. ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีปัญหาสูงสุด คือ ผู้เรียนมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินงานสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก และระดับต่ำที่สุด คือ บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีการน้อมนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาและข้าราชการครู ที่มีต่อระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา และข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม และรายด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา และข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม และรายด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา และข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบันต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม และรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์การศึกษาการศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู พบว่า ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเพราะว่า โรงเรียนขาดการบริหารจัดการทรัพยากร และกระบวนการทำงานที่เป็นระบบและต่อเนื่อง อีกทั้งการดำเนินการบริหารสถานศึกษายังไม่ค่อยครอบคลุมกรอบการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลที่ได้จากงานวิจัยของ อาริมาณ สะมะแอ และตรีญุมินทร์ ตรีตรีศวร (2564) ศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนแกนนำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนแกนนำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา ความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการบริหารและจัดการสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินขาดการกำหนดนโยบายที่จะพัฒนาเพราะไม่มีการติดตามผลที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลที่ได้จากงานวิจัยของ พิชามญฺ์ ชาญ และสุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กทม. 1 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กทม. 1 ด้านการบริหารและจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับการปฏิบัติปานกลาง

1.2 ด้านหลักสูตรและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นกระบวนการสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร ในการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งการนำหลักสูตรไปสู่โรงเรียนและจัดการเรียนการสอนยังขาดการนิเทศติดตามทำให้ผลการดำเนินงานที่ผ่านมายังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับผลที่ได้จากงานวิจัยของดวงแดน วงเดือน (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ผลการศึกษาพบว่า ผลการจัดการกิจกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ด้านหลักสูตรและจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับอุเทน แป้งนวลดี และคณะ (2563) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ผลการศึกษาพบว่า ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ด้านหลักสูตรและการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก

1.3 ด้านการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่เสริมให้กับนักเรียนได้เรียนรู้นอกเหนือจากกิจกรรม ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อเพิ่มทักษะและกระบวนการคิดให้กับนักเรียน จากผลการดำเนินงานโรงเรียนยังขาดการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจแก้ปัญหาซึ่งต้องได้รับการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับผลที่ได้จากงานวิจัยของ พิชามญฺ์ ชาญ และสุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กทม. 1 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กทม. 1 ด้านการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับการปฏิบัติปานกลาง

1.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูยังขาดการสนับสนุน ความรู้และเข้าใจและไม่มีกรจัดทำโครงการขยายผลและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเปิดเผยผลที่ได้จากงาน บางส่วนอาจไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมหน้าที่ที่เห็นผลอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลที่ได้จากงานวิจัยของ พิชามญฺ์ ชาญ และสุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กทม. 1 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา อยู่ในระดับการปฏิบัติปานกลาง

1.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เชื่อมโยงกับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ยังไม่ได้รับการดำเนินการและการพัฒนาที่มีความต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้จนกระทั่งถึงความสำคัญที่ต้องน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้ สถานศึกษาจึงควรมีแนวทางให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน แนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ นิเทศ กำกับ ติดตาม ผลการดำเนินงาน การจัดการกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จากนั้นนำผลการดำเนินงานมาปรับปรุง ให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ซึ่งสอดคล้องกับผลที่ได้จากงานวิจัยของอารีมาน สมะแอ และตรีฎุมินทร์ ตรีตรีศวร (2564) ศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนแกนนำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 3 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนแกนนำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 3 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ อยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับ การศึกษาและประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน พบว่า

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา และข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความเห็นต่อระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หน้าที่ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาและข้าราชการครูมีการปฏิบัติงานในหน้าที่นั้นต่างกันตามขอบข่ายในการปฏิบัติงาน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่บริหารจัดการวางแผน และข้าราชการครูมีหน้าที่ลงมือปฏิบัติและ ดำเนินงาน เพราะฉะนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูจึงมองปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นไปในทางที่ต่างกันซึ่งอาจเป็นผลมาจากแนวทางการดำเนินงานที่ต่างกัน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังมีความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารและจัดการสถานศึกษามากกว่า มีวิสัยทัศน์ที่กว้างกว่า จึงส่งผลให้มีความคิดที่แตกต่างจากข้าราชการครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุเทน แป้งนวลดี และคณะ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา และข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความเห็นต่อระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาทำให้เกิดความรู้และพัฒนา การบริหารจัดการแก้ไขอุปสรรคและปัญหาหรือการวางแผนในแง่มุมต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุและผล ซึ่งแต่ละคนจะมีความคิดเห็นต่างกันตามระดับของการศึกษาที่ได้รับ ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันจึงมองปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นไปในทางที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุเทน แป้งนวลดี และคณะ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา และข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบันต่างกัน มีความเห็นต่อระดับปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่ายังไม่เข้าใจหลักการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ต้องดำเนินการตามนโยบาย และสอดคล้องกับหลักการของการจัดการศึกษา ตลอดจนเครือข่ายการขับเคลื่อนสู่สถานศึกษาทั้ง 5 ด้าน ยังขาดประสบการณ์ เพราะฉะนั้นผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบันต่ำกว่า 5 ปี และ 5 – 10 ปี มีความเห็นต่อปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์สูงกว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งมากกว่า 10 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจารุรัตน์ ปลื้มชัย และปณิธาน วรรณวัลย์ (2561) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารสถานศึกษา

ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตาม
ประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำงาน โดยภาพรวมต่างกัน อย่างมีสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารจัดการอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ใน
สถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีการคงสภาพและมีการพัฒนาให้แหล่งเรียนรู้สามารถใช้งานได้เหมาะสมกับ
การเป็นสถานศึกษาพอเพียง

1.2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูควรมีการพัฒนาแหล่ง
เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา การเตรียมความพร้อมของแหล่งการเรียนรู้ถือเป็นการดำเนินการให้
การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นยั่งยืน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ในการลงมือปฏิบัติและเรียนรู้จาก
แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูควรมีการจัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียน
ให้รู้จักการวางแผนชีวิตของตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสถานศึกษาจึงควรวางแผนงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืนหลังจากการประเมินเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก
และนำการปลูกฝังที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1.4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการควรมีการขยายผลนำไปเผยแพร่
การดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการพัฒนาบุคลากรของ
สถานศึกษา แสดงให้เห็นว่าบุคลากรมีต้นทุนความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้
กับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการจึงควรรักษา
วัฒนธรรมการปลูกฝังบุคลากรเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้คงอยู่ต่อไป

1.5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการควรมีการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีการน้อมนำ
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เริ่มต้นจากการเสริมสร้างผู้เรียนให้มีการเรียนรู้ วิชาการและทักษะ
ที่จำเป็น เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรม จนมีความเข้าใจและตระหนักถึง
คุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทบทวนวิจัยในครั้งต่อไป

ผลการศึกษานี้ทำให้ได้ทราบว่าการศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 พบปัญหามากที่สุดคือ

1) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา และ 3) ด้านการจัดการกิจกรรมพัฒนา
ผู้เรียนตามลำดับ ผู้ศึกษาจึงขอให้ข้อเสนอแนะในการทบทวนวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสถานที่และอาคารและแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาตามหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมการแนะแนวให้กับผู้เรียนให้รู้จักการวางแผนชีวิตของตนเองตาม
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5

2.3 ควรศึกษาแนวทางการวางแผนการดำเนินชีวิตและปฏิบัติกิจกรรมหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ประสบความสำเร็จและมีความยั่งยืน เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติ ให้บุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมเพชรบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **คู่มือประเมินสถานศึกษาพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : <http://pbntc.ac.th/Manual.pdf> . วันที่สืบค้น 8 กันยายน 2564.
- จารุรัตน์ ปลื้มชัย และปณิธาน วรรณวัลย์ .(2561) .การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ, 7(25), 283-292.
- ณัฐพร เอี่ยมหุ่่น. (2561). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดวงแดน วงเดือน. (2558). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- พิชามณูญ์ แซ่จัน และสุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์. (2561). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 14(2), 33-50.
- วรเดช จันทรศร. (2551). **ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะ ไปปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สายทิพย์ ยะฟู. (2560).การวิจัยทางการศึกษา.เอกสารประกอบการสอน วิทยาการวิจัยทางการศึกษา. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์. (2564). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2564** (เล่ม 1). (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก : <http://web2564.sec40.go.th/contact-2/>, วันที่สืบค้น 5 มิถุนายน 2565.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ 2560** ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.
- อารีมาน สมะแอ และตรีภูมินทร์ ตรีตรีศวร .(2564) .การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนแกนนำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3.วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (2021): มกราคม-มิถุนายน 2564.

อุเทน แป้งนวลดี ทินกร พูลพัฒน์ และรวงทอง ถาพันธุ์.(2563).การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42.วารสารวิจัย
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (2020): กันยายน-ธันวาคม 2563.